

7. Розрахункові значення інтегрального показника

Рік	I
2001	1
2002	1,01448
2003	1,026826
2004	1,082287
2005	1,107729
2006	1,119001
2007	0,999166
2008	1,105464
2009	1,082909
2010	1,132801

Отже, запропонована нами методика базується на використанні системи показників для інтегральної оцінки інноваційного потенціалу підприємства на основі факторного аналізу. Запропонована система включає збалансований перелік показників, які до-

зволяють об'єктивно визначити складові інноваційного потенціалу підприємства, встановити динаміку і взаємозв'язок індивідуальних та загальних тенденцій інноваційного розвитку аграрних підприємств.

Визначено інтегральну оцінку інноваційного потенціалу аграрних підприємств. Запропонована система включає збалансований перелік показників, які дозволяють об'єктивно визначити складові інноваційного потенціалу підприємства.

Определена интегральная оценка инновационного потенциала аграрных предприятий. Предложенная система включает сбалансированный перечень показателей, позволяющих объективно определить составляющие инновационного потенциала предприятия.

An article provides the integral estimation of innovative potential of agricultural enterprises. The proposed system includes a balanced list of metrics that can objectively determine the components of the innovation capacity of enterprises

*

**П.І. ШАРАН, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
Інститут розведення і генетики тварин НААН**

Методичні та практичні аспекти інтенсивності відтворення великої рогатої худоби м'ясних порід

Підвищення інтенсивності відтворення стада – один із основних шляхів збільшення поголів'я великої рогатої худоби м'ясного напрямку продуктивності, обсягів виробництва високоякісної яловичини та зниження її собівартості. Останнє зумовлене тим, що витрати на утримання всіх корів і нетелей, у тому числі й тих, що впродовж року не народили телят, повністю переносяться на собівартість одержаного приплоду.

Для аналізу та оцінки плодючості великої рогатої худоби користуються такими показниками: тривалість періоду між отеленнями, днів; вихід телят на 100 корів, або на 100 корів і нетелей, голів. Середнє значення цих показників не завжди достовірно відображає фактичні результати плодючості худоби.

Наприклад, збільшують показник відтворення ті корови, які теляться двічі за рік (у січні-лютому, листопаді-грудні). Також формально можна підвищити вихід телят від 100 корів за рахунок телят-двійнят, оскільки в окремі роки кількість корів, які народили двійню, може сягати до 5%¹.

Нерідко у звітність записують народження телят від корів, хоча фактично вони одержані від нетелей. Подібні розрахунки приводять до штучного збільшення виходу телят на 100 корів. Цей показник також може бути заниженим через вибуття корів у першому кварталі поточного року.

¹ Ткачук В.Н. Анализ воспроизводства в стаде мясного скота украинской мясной породы / В.Н. Ткачук, Д.Т. Винничук / Вісн. аграр. науки. – 1995. – № 8. – С. 34-40.

Тривалість періоду між отеленнями характеризує темпи народжуваності й визначається кількістю днів між двома (попереднім і наступним) отеленнями однієї корови. Це має значення для оцінки відтворення дорослих корів. Приймати за основу аналізу плодючості корів середню тривалість періоду між отеленнями недоцільно, оскільки мова йде про регулярну фактичну тільність корів.

Показник тривалості періоду між отеленнями – поняття зоотехнічне. На відміну від економічних показників він характеризує окрему тварину, а не їхню групу. Тому оцінка за допомогою цього показника всього стада є некоректною. Другий показник – вихід телят на 100 корів, або на 100 корів і нетелей – необхідний при плануванні розвитку скотарства, а також при оцінці виробничо-господарської діяльності ферми великої рогатої худоби.

Для досягнення більшої точності розрахунку плодючості стада корів нами запропонована наступна формула¹:

$$B_m = \frac{H_m - H_{m_1} - (H_{m_2} : 2)}{П_k} \cdot 100, \quad (1)$$

де B_m – вихід телят на 100 корів за звітний рік, гол.;

H_m – кількість народжених телят за звітний рік, гол.;

H_{m_1} – кількість телят від корів, які поповнили стадо, гол.;

H_{m_2} – кількість телят-двійнят, гол.;

$П_k$ – кількість поголів'я корів на 1 січня звітного року, гол.

Отже, при розрахунках виходу телят на 100 корів доцільно користуватися даними офіційної статистики про кількість корів на 1 січня звітного року. В чисельник формули необхідно включати кількість новонароджених телят від наявних корів на вказану дату за мінусом кількості телят від корів, які впродовж року поповнили стадо, та половини кількості телят-двійнят. Показник, одержаний таким способом, не залежатиме від збільшення кількості корів, телят-двійнят і вибракуваних тварин основного стада.

Загальновідомо, що вихід телят знижується через неплідність корів. Чим більший період неплідності, тим нижчий вихід телят та рівень економічних показників ферми з розведення корів м'ясних порід. Щоб контролювати вплив неплідності на економіку галузі, насамперед необхідно правильно визначити прямі непродуктивні витрати коштів, спричинені неплідністю маточного поголів'я худоби м'ясних порід.

Для визначення розміру непродуктивних витрат від утримання неплідних корів і телиць м'ясних порід визнаної методики не існує. Є спроби окремих учених визначати збитки від неплідності корів (телиць), враховуючи наступні складові².

вартість живої маси недоодержаного приплоду телят за цінами на дорослу рогату худобу;

витрати коштів на кількість доз сперми бугаїв, використаної понад норму на штучне осіменіння маток, які неодноразово “перегулювали”;

утримання корів (телиць) понад оптимальний сервіс-період (більше 80 днів).

При використанні вказаних методичних підходів штучно завищується сума непродуктивних витрат. Крім того, обчислювати вартість приплоду за цінами на дорослу худобу некоректно, бо витрати на новонароджених телят значно вищі, ніж на вирощений молодняк живою масою 350-400 кг.

Брати до уваги вартість витрат доз сперми понад норму на штучне осіменіння корів, які “перегуляли”, а також витрати коштів на утримання корів більше оптимального сервіс-періоду означає їхній подвійний рахунок, бо перші увійшли до складу витрат на утримання корови, а другі – до витрат, віднесених на вирощування теляти від народження до відлучення.

Вказані недоліки значною мірою усуває запропонована методика визначення непродуктивних витрат на утримання неплідних корів і телиць м'ясних порід. Суть її зводиться до використання двох обґрунтованих підходів – біологічного та економічного.

¹ Шаран П.І. Методичні підходи до оцінки плодючості корів / П.І. Шаран, С.Ю. Демчук / Тезиси докладов междунар. науч.-практ. конф., посвященной 60-летию науки Беларуси (23-23 октября 2009 г.). – Жодино, 2009. – С. 169-171.

² Рекомендації по поліпшенню відтворення худоби великих м'ясних порід української селекції / Міністерство агропромислового комплексу України, Українська академія аграрних наук, Інститут тваринництва, Харківський зооветеринарний інститут. – Х., 1999. – 20 с.

Перший характеризує метод визначення періоду непродуктивних витрат на утримання неплідних корів і телиць м'ясних порід, другий відображає грошову оцінку постійних витрат виробничих ресурсів, які непродуктивно використовуються при неплідності маточного поголів'я великої рогатої худоби м'ясного напрямку продуктивності.

Відомо, що за сприятливих умов догляду та утримання кожна фізіологічно здорова корова здатна впродовж року (365 днів) народити теля при середньому періоді тривалості тільності 285 днів. Отже, непродуктивними можна вважати постійні витрати на утримання корів, які не запліднилися після отелення через 80 днів (365 днів – 285 днів).

Середнім віком першого отелення телиць переважної більшості м'ясних порід прийнято вважати 27 міс. Тому витрати на кожен день утримання телиць віком понад 18 міс. вважаються непродуктивними (27 міс. – 9 міс.).

До постійних витрат, тобто таких, кількість яких залишається незмінною незалежно від обсягів виробленої продукції, доцільно відносити витрати на:

оплату праці постійних працівників (Опп);
відрахування на соціальні заходи від оплати праці постійних працівників (Всз);
підтримуючі корми (Впк);
підстилку (Вп);
засоби захисту тварин (Взт);
амортизацію основних засобів (Аоз);
витрати на електроенергію (Ве);
поточний ремонт основних засобів (Впр);
водопостачання (Ввп);
інші витрати (Ві).

Витрати оцінюються за фактичними даними бухгалтерського обліку відповідних аграрних формувань, а в разі їхньої відсутності – за нормативами з розрахунку на один кормо-день утримання неплідних корів після 80 днів тривалості сервіс-періоду, а неплідних телиць – після 18-місячного віку. Від загальних витрат вираховується вартість побічної продукції (Впб), одержана від неплідних корів і телиць, оцінена за ринковими цінами.

Отже, непродуктивні витрати на утримання неплідних корів та телиць м'ясних порід Нвм визначаються за формулою¹:

$$\text{Нвм} = (\text{Опп} + \text{Всз} + \text{Впк} + \text{Вп} + \text{Взт} + \text{Аоз} + \text{Ве} + \text{Впр} + \text{Ввп} + \text{Ві}) - \text{Впб}. \quad (2)$$

Параметри розрахованих економічних елементів постійних непродуктивних витрат на утримання неплідних корів і телиць м'ясних порід наведені у таблиці 1.

Для обчислення суми непродуктивних витрат на утримання неплідних корів (телиць) необхідно спочатку визначити період їхньої непродуктивності. Наприклад, у стаді, в якому на початок року було 130 корів, народилося за рік 120 телят, у т.ч. 4 двійні, від корів, які поповнили стадо впродовж року, одержано 12 гол. приплоду. Отже, вихід телят на 100 корів становить 83 гол. $(122 \text{ телят} - 12 \text{ телят} - (4 \text{ телят} \div 2) \div 130 \text{ корів}) \div 100$, що припадає на 1 корову 0,83 гол.

Період неплідності корів обчислюється за різницею між фактичним міжотельним періодом та оптимальним (365 днів). При наявності інформації про вихід телят на 100 корів для визначення періоду неплідності можна скористатися формулою:

$$\text{Пнк} = (365 \div \text{ВТ}) \times 100 - 365, \quad (3)$$

де 365 – оптимальний міжотельний період корови, днів;

ВТ – фактичний вихід телят на 100 корів, гол.

Тобто, в нашому прикладі середній термін неплідності корови дорівнює 75 днів $(365 \div 0,83) - 365$ днів), а непродуктивні витрати на її утримання за вказаний період 457,5 грн $(75 \text{ днів} \times 6,1 \text{ грн})$.

Для розрахунку непродуктивних витрат на неплідних телиць необхідно мати інформацію про дату народження телиці й вік введення її у стадо. Наприклад, у картці племінної корови (телиці) (форма №2 м'яс.) записано: телиця Мавка 4537 народилася 1 січня 2009 року, дата плідного осіменіння – 1 січня 2011 року. Тобто, вказана телиця плідно осіменилася у 24 міс. Період її неплідності – 6 міс. $(24 \text{ міс.} - 18 \text{ міс.})$, або 182,4 кормо-дня $(30,4 \text{ днів} \times 6 \text{ міс.})$, а розмір непродуктивних витрат на її утримання – 853,63 грн $(182,4 \text{ кормо-дня} \times 4,68 \text{ грн})$.

¹ Шаран П.І. Методика визначення непродуктивних витрат на утримання неплідних корів і телиць м'ясних порід / П.І. Шаран // Розведення і генетика тварин : міжвід. темат. наук. зб. / УААН, ІРГТ. – К. : Аграр. наука, 2010. – Вип. 44. – С. 207-210.

1. Калькуляція постійних непродуктивних витрат на утримання неплідних корів і телиць м'ясних порід (з розрахунку на 1 кормо-день)

Статті витрат	Вид маточного поголів'я			
	корови		телиці парувального віку	
	витрати у вартісному виразі, грн	структура витрат, %	витрати у вартісному виразі, грн	структура витрат, %
Оплата праці	2,27	24,2	1,55	20,5
Відрахування на соціальні заходи	0,85	9,1	0,58	7,7
Підтримуючі корми	3,60	38,4	3	39,7
Підстилка	1,10	11,7	0,88	11,6
Засоби захисту тварин	0,38	4,1	0,38	5,0
Амортизація	0,17	1,8	0,17	2,2
Поточний ремонт	0,09	1,0	0,09	1,2
Водопостачання	0,80	8,5	0,8	10,6
Інші витрати	0,11	1,2	0,11	1,5
Непродуктивні постійні виробничі витрати	9,37	100,0	7,56	100,0
Витрати на побічну продукцію (вираховуються)	3,29		2,88	
Повні непродуктивні витрати	6,08		4,68	

Непродуктивні витрати на утримання неплідної корови (телиці) мають бути віднесені на собівартість новонародженого приплоду. За чинною методикою собівартість однієї голови приплоду, одержаного від корів м'ясних порід, визначають діленням суми річних витрат на утримання корів і нетелей на кількість голів приплоду¹. Цей методичний підхід не враховує приріст живої маси корів першого, другого й третього отелень, що завищує витрати на приплід. Оскільки за багаторічними дослідженнями доведено: в середньому за період тільності первістка додає у живій масі 80 кг, корова другого отелення – 50 кг, третього – 30 кг². У зв'язку з цим собівартість новонародженого теляти, одержаного від корів першого, другого і третього отелень визначається в такій послідовності. Спочатку розраховують витрати на 1 кг приросту живої маси (Сжм1). Для цього використовують формулу:

$$Сжм1 = В365 \div \Delta Жмкт, \quad (4)$$

де В365 – сума витрат коштів на утримання корови впродовж року, грн;

$\Delta Жмкт$ – приріст живої маси корови за рік та теляти за період тільності матері, кг.

Потім обчислюють собівартість 1 гол. новонародженого приплоду корів м'ясних по-

рід першого-третього отелень (Стк1-3) за формулою:

$$Стк1-3 = Вкт \times Жмт, \quad (5)$$

де Вкт – витрати коштів на 1 кг приросту живої маси корови й теляти, грн;

Жмт – жива маса 1 гол. приплоду м'ясних корів, кг.

За нашими розрахунками нормативні витрати на утримання первістки впродовж року (за вирахуванням вартості побічної продукції) становлять 2392,5 грн, що дорівнює 21,75 грн на 1 кг приросту живої маси корови (80 кг) і теляти (30 кг) – 2392,5 грн : 110 кг.

Отже, вартість 1 гол. приплоду середньою живою масою 30 кг дорівнюватиме 652,5 грн (21,75 грн $\times$ 30 кг) за умови, якщо від 100 корів одержано 100 телят упродовж року.

Собівартість 1 гол. приплоду при оптимальному міжотельному періоді (365 днів) – 652,5 грн є базовою. Якщо міжотельний період збільшено, то до базової собівартості 1 гол. необхідно додати розмір непродуктивних витрат на утримання неплідних корів, який розраховують за формулою:

$$Нвм = Стк1-3 + (Нвкд \times Пнк), \quad (6)$$

де Нвм – непродуктивні витрати на утримання неплідної корови з подовженим міжотельним періодом;

Нвкд – непродуктивні витрати на утримання корови впродовж 1 кормо-дня, грн;

Пнк – період неплідності корів (телиць), кормо-дні.

¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.1996 р. № 452 «Про затвердження Типового положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/452-96-p/page>

² Результати комплексної індивідуальної оцінки великої рогатої худоби м'ясних порід і типів суб'єктів плеїнної справи у тваринництві України за 2009 рік; за ред. А.Є. Почукаліна. – К : Арістей, 2010. – 124 с.

Користуючись формулою 3 знаходимо, що при виході 95 телят на 100 корів міжотельний період становитиме 384 дні $[(365 \text{ днів} \div 95 \text{ телят}) \times 100]$, а період неплідності – 19 днів $(384 \text{ дні} - 365 \text{ днів})$, загальні непродуктивні витрати – 115,9 грн $(19 \text{ днів} \times 6,1 \text{ грн})$ (непродуктивні витрати на 1 кормо-день), а з розрахунку на 1 теля – 23,2 грн $(115,9 \text{ грн} \div 5 \text{ телят})$. Отже, собівартість 1 гол. приплоду при виході 95 телят на 100 корів дорів-

нюватиме 675,7 грн $[652,5 \text{ грн (базова собівартість 1 гол. приплоду при виході 100 телят на 100 корів)} + 23,2 \text{ грн (непродуктивні витрати на одне теля з кожних 95 гол., одержаних від 100 корів)}]$.

За вказаними методичними підходами сформовано таблицю 2, яка відображає вплив рівня відтворення корів м'ясних порід на збільшення вартості 1 гол. приплоду.

2. Вплив рівня відтворення корів м'ясних порід на збільшення вартості 1 гол. приплоду

Вихід телят на 100 корів, гол.	Тривалість міжотельного періоду, днів	Період неплідності (яловості)*, днів	Непродуктивні витрати, грн		Собівартість 1 гол. приплоду, грн	Темп збільшення собівартості 1 гол. приплоду, %
			усього	на 1 теля		
100	365	0	0	0	652,5	100,0
95	384	19	115,9	23,2	675,7	103,5
90	406	41	250,1	50,0	725,7	111,2
85	429	64	390,4	78,1	803,8	123,2
80	456	91	555,1	111,0	914,8	140,2
75	487	122	744,2	148,8	1063,6	163,0
70	521	156	951,6	190,3	1253,9	192,0
65	561	196	1195,6	239,1	1493,0	228,2
60	608	243	1482,3	296,4	1789,4	274,2
55	664	299	1823,9	364,8	2154,2	330,1
50	730	365*	2226,5	445,3	2599,5	398,4

При аналізі даних, розміщених у таблиці 2, можна бачити чітку тенденцію до зростання витрат на 1 гол. приплоду. Останнє також негативно впливає не лише на рівень збільшення витрат на живу масу теляти при від-

лученні, але й при реалізації. Крім того, зниження рівня виходу телят на 100 корів зменшує обсяг реалізації живої маси, що призводить до зниження чистого доходу, прибутку та рівня рентабельності (табл. 3).

3. Залежність ефективності розведення м'ясної худоби від рівня виходу телят з розрахунку на 100 корів

Вихід телят на 100 корів, гол.	Реалізовано надремонтного молодняка		Чистий дохід (виручка від реалізації), грн	Витрати на одне теля, грн		Собівартість реалізації живої маси надремонтного молодняка, грн	Прибуток, грн	Рентабельність, %
	гол.	живої маси, ц		до відлучення, (жива маса 194 кг)	від народження до реалізації на м'ясо (жива маса 460 кг)			
100	68	312,8	453560	3352,5	6008,5	408578	44982,0	11,0
95	62	285,2	413540	3375,7	6031,8	373971,6	39568,4	10,6
90	57	262,2	380190	3425,7	6081,7	346656,9	33533,1	9,7
85	52	239,2	346840	3503,8	6159,8	320309,6	26530,4	8,3
80	47	216,2	313490	3614,8	6270,8	294727,6	18762,4	6,4
75	43	197,8	286810	3763,6	6419,6	276042,8	10767,2	3,9
70	37	170,2	246790	3953,9	6609,9	244566,3	2223,7	0,9
65	32	147,2	213440	4193,0	6849,0	219168	-5728	-0,3
60	27	124,2	180090	4489,4	7145,4	192925,8	-12835,8	-6,6
55	24	110,4	160080	4854,2	7510,2	180244,8	-20164,8	-11,2
50	22	101,4	147030	5299,5	7955,5	175021	-27991	-16,0

Отже, за умови середньодобового приросту живої маси теляти 776 г при відлученні у 210 днів, від відлучення до 18 міс. – 790 г, що забезпечує живу масу 1 гол. 460 кг, розміру реалізаційної ціни 1 ц живої маси

1450 грн нижньою межею прибутковості корів буде та група, від якої одержано по 70 телят, з яких 37 голів реалізовано. Тому стверджуючи про факт впливу на ефективність розведення м'ясної худоби рівня вихо-

ду телят на 100 корів, необхідно цей базовий чинник нерозривно зв'язувати з кількістю реалізованого поголів'я надремонтного молодняку для забою на м'ясо і племінні цілі після забезпечення відтворення власного стада (простого чи розширеного). Найповніше характеризує зв'язок кількості реалізованого поголів'я її відношення до виходу на 100 корів, тобто «частка продажу поголів'я надремонтного молодняку». При простому відтворенні стада м'ясної худоби найбільше її значення – 68% – може бути при виході 100 телят на 100 корів, найменше – 44 % – при зниженні рівня відтворення у два рази.

4. Динаміка прибутку з розрахунку на 1 ц реалізованої живої маси, 1 гол. надремонтного молодняку, на 1 корову залежно від частки його продажу (виходу телят на 100 корів і кількості реалізованого поголів'я бугайців та телиць)

Вихід телят на 100 корів, гол.	Реалізовано надремонтного молодняку, гол.	Частка продажу, % (гр. 2: 1 гр.) × 100	Одержано прибутку, грн				
			на 1 корову		на 1 ц живої маси		на 1 теля, грн
			грн	темп збільшення, зменшення (+,-), %	грн	темп збільшення, зменшення (+,-), %	
1	2	3	4	5	6	7	8
100	68	68	449,8	100,0	143,8	100,0	661,6
95	62	65	395,7	88,0	138,7	96,5	638,2
90	57	63	335,3	74,5	122,9	88,9	588,3
85	52	61	265,3	59,8	110,9	77,1	510,2
80	47	59	187,6	41,7	86,8	60,3	399,2
75	43	57	107,7	23,9	54,4	37,8	250,4
70	37	53	22,2	4,9	13,1	9,1	60,1
65	32	49	-57,3	-100,0	-38,9	-100,0	-179
60	27	45	128,4	-224,1	-103,3	-265,6	-415,4
55	24	44	201,5	351,8	-182,6	-469,4	-840,2
50	22	44	279,9	486,7	-276	-709,3	-1272,3

Разом із тим слід визнати, що відносний показник «частка продажу» не повністю характеризує ефективність відтворення, під якою слід розуміти «обсяг реалізації живої маси надремонтного молодняку для забою на м'ясо з розрахунку на одну корову»¹, кг. Вказаний показник відображає крім кількості збережених і проданих телят їхню живу масу, тобто продуктивність. При середньодобовому прирості живої маси від народження до реалізації для забою на м'ясо 800 г у 18 міс. ліміти цього показника максимальні – 313 кг, мінімальні – 101,4 кг залежно від виходу телят та частки продажу, при забезпеченні продуктивності 1000 г із розра-

За умови середньодобового приросту живої маси молодняку м'ясного напрямку продуктивності 800 г від народження до реалізації для забою на м'ясо у 18 міс. і реалізації 1 гол. живою масою 460 кг за ціною 1450 грн з розрахунку на 1 ц проданої худоби, галузь може бути прибутковою, якщо частка продажу дорівнюватиме 53%. Тобто тоді, коли з одержаних та збережених із розрахунку на 100 корів 70 телят, 37 з них буде реалізовано. Чим вища частка продажу, тим більший розмір прибутку на 1 корову, на 1 ц приросту живої маси і на 1 теля (табл. 4).

хунку на одну добу – відповідно 392,5 і 127 кг з розрахунку на 1 корову.

Отже, основними показниками інтенсивності відтворення великої рогатої худоби м'ясних порід є:

- плодючість (вихід телят на 100 корів на початок року, гол.);
- собівартість 1 гол. приплоду, грн;
- кількість реалізованого надремонтного молодняку, гол.;
- обсяг реалізованої живої маси, кг;
- витрати на 1 теля до відлучення, грн;
- витрати на 1 теля від народження до реалізації на плем'я і для забою на м'ясо, грн;
- прибуток на 1 корову грн;
- прибуток на 1 ц живої маси, грн;
- прибуток на 1 теля, грн.

На нашу думку, на найближчі 5-10 років, коли буде створено міцну кормову базу га-

¹ Берг Р. Т. Мясной скот. Концепция роста / Р.Т. Берг, Р.М. Баттерфилд ; пер. с англ. и предисл. Д. В. Карликова – М. : Колос, 1979. – 280 с.

лузі, освоєно енергозберігаючі ресурсні технології орієнтиром для переважної більшості аграрних формувань із розведення м'ясної худоби може слугувати наступна величина ефективності відтворення – 239 кг реалізованої живої маси надремонтного молодняку з розрахунку на середньорічну корову. Його можна досягти за умови продажу кожної із 61 гол. з розрахунку на 100 корів живою масою 460 кг у 18 міс. До речі, цього рубежу досягають упродовж кількох останніх років у племінних господарствах із розведення м'ясної худоби: селянсько-фермерського господарства «Серпанок» Рівненської, «Мрія» Сумської, приватної фірми «Білаки» Львівської областей. На перспективу для

забезпечення рентабельності на рівні 35 % ефективність відтворення м'ясної худоби має бути підвищена на 25,5 %. Тобто розмір реалізованої живої маси надремонтного молодняку з розрахунку на середньорічну корову необхідно довести до 300 кг. Отже, йдеться про підвищення середньодобового приросту живої маси молодняку від народження до реалізації до 1000 г у 18 міс., що забезпечить у цьому віці живу масу 1 гол. 578 кг із кожних 52 проданих голів, тобто вихід телят на 100 корів має бути 85 гол. Лише за цих умов спеціалізоване м'ясне скотарство стане конкурентоспроможним і займе свою вагому нішу на ринку доступної для населення високоякісної яловичини.

Проведено економіко-біологічне обґрунтування власних методичних підходів до практичних напрямів оцінки відтворення великої рогатої худоби м'ясних порід.

Осуществлено экономико-биологическое обоснование собственных методических подходов к практическим направлениям оценки воспроизводства крупного рогатого скота мясных пород.

The economic and biological grounds of our methodological approaches towards practical directions of beef cattle reproduction estimation are given.

*

**Л.І. КУРИЛО, кандидат економічних наук,
провідний науковий співробітник
Т.П. ПАВЛОЦЬКА, науковий співробітник
Національний науковий центр „Інститут аграрної економіки”**

Договірні відносини у сфері інтелектуальної власності

На нинішньому етапі основна маса товаровиробників має свободу у виборі партнерів у господарських зв'язках, у комерціалізації результатів своєї діяльності, які на ринку реалізуються на договірних засадах.

Статтею 1107 Цивільного кодексу України передбачено низку договорів (та/чи інших правовстановлюючих документів), на підставі яких здійснюється розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, а саме:

ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності;

ліцензійний договір;

договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності;

договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності;

інший договір щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Економіко-правові аспекти інтелектуальної власності досліджували О.Б. Бутнік-Сіверський, С.А. Володін, І.І. Дахно, В.Г. Зінов, В.М. Жук, О.А. Підпригора, О.Д. Святоцький, С.О. Тивончук, О.Г. Шпикуляк та ін. Однак питання договірних зобов'язань щодо продуктів інтелектуальної діяльності потребують подальшого дослідження, що зумовлює мету статті.

Науковцями відзначається, що практика передачі прав на патент передбачає такі види ліцензійних угод: